

Предмет: Рецензија рукописа уџбеника Статистички тестови у педагошким истраживањима, аутора проф. др Јелене Максимовић и Јелене Османовић.

Текст садржи 180 страница, распоређених у оквиру десет поглавља и литературом на крају. Поглавља се односе се на следеће: Садржај, Увод, Студијски предмет статистика у педагошким истраживањима, Предности статистичке методе у педагошким истраживањима, Квантитативна методологија у педагогији, СПСС програм за статистичку обраду података, Како попунити матрицу података у СПСС програму? Дескриптивна статистика у педагошким истраживањима, Непараметријски тестови у педагошким истраживањима, Хи квадрат тест у педагошкој статистици, Параметријски тестови у педагошким истраживањима, t тест у педагошкој статистици, Фишеров (F) тест у педагошкој статистици, Метода корелационе анализе у педагошким истраживањима, Факторска анализа, Релијабилност инструмената, Литература и Прилози.

Ауторке су пошле од чињенице да већина поступака анализе података у савременим педагошким истраживањима већих, али и мањих обима захтева статистичку обраду података, те да се ово односи како на емпиријска тако и на теоријска истраживања. У том смислу статистичку обраду података посматрале су у овом тексту као оруђе које омогућује рационалне методолошко-логичке поступке, под условом да су у току поступка истраживања прикупљени нумерички подаци који су предмет истраживања. Наравно, имајући на уму да коришћење статистичке обраде података није неопходност, те да вредност истраживања не зависи од количине статистике присутне у њима, па се у тексту указује на опрез зато што лоше прикупљени подаци не могу се кориговати статистиком. Дакле, истиче се да статистичка обрада података не гарантује сама по себи успех истраживања. Ипак, у тексту се види да је примена статистичке методе у већини педагошких истраживачких пројеката изузетно корисна.

У овом је тексту стављен акценат на употребу *Статистичких тестова у педагошким истраживањима* и то тако што су посебно посматране статистичка анализа, динамичка и корелациона анализа, са акцентовањем циља статистичке анализе. Мисли се на дистрибуцију фреквенције појава и одређених особина, са приказима израчунавања различитих параметара, њихових унутрашњих токова и тенденција. У рукопису су приказани и неки елементи динамичке анализе-трендови и периодичне варијације, а највећа пажња посвећена је корелационој статистичкој методи и указано је на то када се њоме испитују међузависности у развоју две или више група појава. У примени *Статистичких тестова у педагошким истраживањима* указано је на то како се корелационом статистичком методом синтетизују статистичке и динамичке анализе, што чини посебну вредност овога уџбеника.

У приказима коришћења статистичких поступака пошло се од дескриптивне статистике, дата су упутства за сређивање података, класификовање и начине коришћења овога програма за израчунавање мера пресека, корелација и варијација. Статистика закључивања или статистика узорка посматрана је из угла закључивања о мерама у популацији добијеним на основу узорка, стандардне грешке статистичких мера, мере просека, варијабилности и корелација, мере вероватноће и друге посебне мере статистичког

закључивања, параметријске и непараметријске статистичке анализе. Посебна пажња посвећена је уношењу и сређивању података. Значајна су упутства, којима је описана обрада података помоћу графикана, затим приказани типови графикана и начин њихове израде, као и објашњења техника записивања и чувања датотека са подацима, са упутствима за обраду и са резултатима, као и представљање и могућност поновног коришћења сачуваних датотека. Тако се овим омогућује да се на лакши и бржи, једноставнији начин студенти користе у овом уџбенику приказаним статистичким методама, а допринос овоме даје задатак који су ауторке себи поставили да на једноставан и приступачан начин пруже садржаје потребне за коришћење већег броја статистичких поступака, разумевања и тумачења добијених налаза.

Могло био се након кратког освртања на садржаје рукописа закључити да се текст може сматрати уџбеничком литературом, која као предзнак има инструктивни карактер у смислу не само приказа статистичких поступака, него и упућивања у начине одабира адекватних статистичких метода и поступака, упућивања у статистичке методе примерене педагошким истраживањима, начине прикупљања података, без чије адекватности је немогућа, односно неефикасна статистичка, односно компјутерска обрада, па и бескорисна употреба било ког пакета. Ово чини посебну вредност овога текста, јер упућује корисника овога уџбеника у начине правилног одабира статистичких метода и начине сређивања података. Односно усмерава корисника на прави пут у припреми и избору поступака за коришћење овога статистичког пакета. У рукопису је истакнуто да је то и најчешћа тачка спотицања устатистичкој анализи чак и код искуснијих истраживача. Ако на време не приметимо погрешан пут, односно избор методе или поступка сређивања података, онда то сам статистички пакет, како је претходно речено, не може да коригује. Због тога су онда и грешке у закључивању неминовне, а лажну увереност у тачност података само појачава компјутерска, односно статистичка обрада података.

Зналачки одабрани садржаји који покривају акредитоване садржаје релевантног предмета из студијског програма, наслови релевантне савремене литературе, који спајају упознавање статистичких метода и компјутерску обраду у педагошким истраживањима, користили су ауторкама Максимовић и Османовић као смерница за успешно савладавање постављених задатака, те допринели да студенти, али и други корисници овога уџбеника могу лако да упознају основне методе и поступке статистичког закључивања и стекну сигурност у њиховој примени и исправном тумачењу, **што је висока препорука за објављивање овога текста.**

Проф. др Зоран Станковић
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

У Нишу,
3.2. 2020.год.

